

KÄRNAV FALLSRÅDET

Inom några veckor kommer nyhetsbladet om etikseminariet – håll utkik på hemsidan!

– På seminariet diskuterades bl.a. om vi bör uppgrada det använda kärnbränslet för att minska radioaktiviteten till några tusen år, trots att tekniken ännu inte är fullt utvecklad, säger Carl Reinhold Bråkenhielm, ordförande i Kärnavfallsrådet.

Etiska perspektiv

på kärnbränslecykeln i heldagsdiskussion

Internationella forskare och representanter från bl.a. Östhammars och Oskarshamns kommuner diskuterade växel-spelet mellan teknisk vetenskap, politik och etik på Kärnavfallsrådets seminarium den 13:e juni. Hela kärnbränslecykeln från uranbrytning till vilket ansvar vi ska lägga på kommande generationer, fick en etisk genomlysning.

– Vi ville skapa överblick och sätta in de etiska frågorna kring kärnavfallet i ett större sammanhang. Syftet var också att sammanföra företrädare för lokalsamhällen som ska härbärgera avfallet i Sverige och utomlands, och de som funderat grundligt över etiska frågor i anslutning till slutförvarsfrågan, säger Carl Reinhold Bråkenhielm. Han är seniorprofessor i empirisk livsåskådningsforskning vid Uppsala universitet, och ordförande i Kärnavfallsrådet som anordnade seminariet på Piperska muren i Stockholm.

Följs de etiska principerna vid uranbrytning?

Kärnavfallsrådet ville bl.a. lyfta de etiska problemen med uranbrytningen:

– En viktig del av världens uran kommer från Afrika, där arbetsmiljöskyddet många gånger kan ifrågasättas liksom miljöhänsynen. Uranbrytningsindustrin

har deklarerat tydliga etiska principer för sin verksamhet. Men det finns stora frågetecken kring hur dessa grundsatser om exempelvis mänskliga rättigheter och arbetsmiljö, följs i stater där det inte finns någon insyn, säger Bråkenhielm.

Platsval – hur konstruerar vi en rättvis process?

På vilken plats ett slutförvar för använt kärnbränsle ska förläggas är en stor fråga internationellt, eftersom flera länder har misslyckats med att finna en tillräckligt säker placering där också invånarna i närområdet godtar lokaliseringen.

I Sverige och Finland har vi kommit långt i valet av plats, men det finns både likheter och olikheter när det gäller själva processen. I bägge länderna har kommunerna exempelvis möjlighet att lägga in veto mot kärnkraftsindustrins val av plats. Men i Sverige har medborgare större möjligheter att medverka i alla steg i processen att välja plats, vilket inte finländarna har samma utrymme att göra. Andra skillnader och likheter mellan ländernas processer diskuterades på seminariet.

Mervärdesavtal – normalt affärsavtal eller muta?

I flera länder har kärnkraftsindustrin betalat ut bidrag till lokalsamhällen för att de ska hysa ett slutförvar för använt kärnbränsle. Man har utgått från att det är en riskfull börda och att orterna därför måste kompenseras. I Sverige talar man istället om mervärde och ett avtal träffades 2009 mellan SKB och kommunerna.

– Men är finansiella bidrag en muta eller en förutsättning för att slutförvarsprojektet ska lyckas? frågar Bråkenhielm och betonar att det är stora skillnader i hur avtal om kompensation eller mervärde utformas, och att detta i sin tur kan påverka den etiska bedömningen av sådana överenskommelser.

Hur ska vi ta hänsyn till framtida generationer?

Seminariet tog också upp om vi ska slutdeponera vårt använda kärnbränsle, och förvara det i stort sett oåtkomligt i hundratusentals år, eller ge framtida släktled möjlighet att återta och använda energin som finns kvar i bränslet?

– Det är viktigt att fortsätta diskutera etiken kring slutförvaret, nu när svenska regeringen snart ska ta ställning till SKB:s förslag av metod till slutförvar för använt kärnbränsle, säger Bråkenhielm.

TEXT ANNIKA OLOFSDOTTER FOTO ANDERS LÖWDIN/
VETENSKAPSJOURNALISTERNA

LAYOUT PETER BÄCKSTAM/LAYOUTMAKARNA

Läs hur diskussionerna gick i nyhetsbladet som läggs upp på hemsidan inom några veckor.